

DELAVSKA POLITIKA

Izhaja dvakrat tedensko, in sicer vsako sredo in vsako soboto.
Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo.
Nefrankirana pisma se vobče ne sprejemajo. — Reklamacije se ne frankirajo.



Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. — Malih oglasov trgovskega značaja stane beseda Din 1.—. V oglašnem delu stane petitna enostolpna vrsta Din 1.50. — Pri večjem številu objav popust. — Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno Din 10.—, za inozemstvo mesečno Din 15.—. Čekovni račun št. 14.335.

Štev. 94

Sreda, 27. novembra 1935

Leto X

Iz notranje politike

Beograd, 23. 11. 1935.

Senat je ustanova novejšega datuma. Mimo skupščine morajo vse zakonske predloge tudi v senatu predelati in zato mora biti seveda senat važna korporacija, ker morda še ne vedo vsi, je treba povedati, da se senatorji volijo, deloma pa imenujejo. Izvoljeni slovenski senatorji so dr. Kramer, Pucelj in dr. Marušič, imenovan pa dr. Gustav Gregorin.

Senat v sedanjosti sestavi smatra, da je prva dolžnost današnje generacije, da ohrani narodno in državno edinstvo kot dedščino bodočim pokolenjem. To je osnovna misel avtoritativnega režima, ki mu je bila po jasnih besedah v senatu tuja vsakršna diktatorska ali reakcijska namera. Ustava od 3. 9. 1931 hoče že, da se vrnejo narodu politične pravice in da se omogoči resnična jugoslovenska politika.

Na tej osnovi se je predstavila Narodni skupščini tudi sedanja vlada, v kateri sta dr. Korošec in dr. Krek. Za vladu je izjavil dr. Stojadinović: Osnovni pravec notranji politiki daje ustava iz leta 1931.

Kaj čuda, da je tudi senat izrekel sedanji vladi zaupnico in glasoval za zakonska pooblastila, ki jih je zahtevala vlada od njega.

V pohorski akciji pa nastopajo sedaj tudi nekateri senatorji, ki imajo dodeljene v senatu vidnejše vloge. — Jovo Banjamin, dr. Peter Zec, Jeremija Živanović itd. — Morda zato, ker uvaja Stojadinovićeva vlada prepočasno tudi tiste politične svoboščine, ki jih ustava iz leta 1931 določa?

V tej zvezi pa ne bo odveč, če opozorim na govor sedanjega poštne ministra, ki ga je govoril v Višegradu. Minister je tam začel takole: Vaš odziv na moj shod dokazuje, da narod uvideva, da je sporazum med plemeni absolutna potreba. Tako je poročal vsaj »Jutarnji list« iz Zagreba.

Dobro je, če zasledujemo grupacije v Narodni skupščini. Zato moram poročati, da je nastal nov klub in se imenuje: Poseben jugoslovanski klub. Šteje 17 glav, ta klub se je zlegel iz Jevtičevega kluba, vodita pa ga Vasilij Trbić in Dragiša Stojadinović, ki ima tudi nekaj politično-pisateljske žilce.

Nova bolgarska vlada

Pred likvidacijo avtoritarnega režima?

Vlada Toševa je nenadoma odstopila, kar v Bolgariji sicer ni nič čudnega. Nova vlada ni vlada politikov ter je tudi napram vojski neodvisna.

Iz merodajnih krogov poročajo, da ima nova vlada nalogo, uvesti politično življenje v normalne razmere ter v ta namen izdelati volilni red, izvesti volitve, izdelati ustavo in potem prepustiti vladne posle parlamentarni vladi. To je tudi edini izhod iz večnih kriz in notranjih bojov v Bolgariji.

Predsednik nove vlade je Jurij Kjosivanov, notr. min., bivši general Sapov, vojni min. general Lukov, fin. min. Gunev, prosvet. min. general Jovov, javne gradbe ing. Ganev, železnice ing. Stojanov, pravosodje Pešev, kmetijstvo Atanasov in trgovina Valev. Aktivni član vojske je samo vojni minister.

«Nevednim» je treba osvežiti spomin

Kje ste bili prej in kaj ste delali?

Z začudenjem čitamo v listih vseh bivših in sedanjih režimov obsodbo našičke afere, borske bakrene industrije itd., ki početje obsojajo. V »Našički« so plačali v petih letih 37 milijonov Din podkupnin. Borska bakrena industrija je za lansko leto izplačala tristo odstotno dividendo, napravila 60 milijonov dinarjev dobička, plačala pa davka 1933 le 808.543 frankov. Enake ugodnosti ima nova družba za produkcijo aluminija, o katerih smo poročali.

Sedaj pa prihajajo razni »bivši« in »sedanji« politiki ter pravijo, ali

ne bi bilo prav in dobro, če bi država, domače gospodarstvo, izkoriščalo te dobrine?

Po vsej pravici obsojajo tako gospodarsko politiko. Vprašamo pa, če gospodje niso vedeli, kako se gospodariti, ali niso poznali raznih pogodb, ki vendar niso tajne? Vedeli so vse to! Nedvomno so vedeli! Toda brigali se niso. Ni se jim zljubilo vzeti svinčnik v roke ter izračunati, kam to vodi naše narodno gospodarstvo, če jim zdrava pamet tega ni razodela.

Zato rajši molčite, ker opravičbe ni za to, kar se je zgodilo!

1918—1935

Kaj je obljubil 18. november 1918 in kaj obljublja 18. november 1935

W. Schevenels, tajnik mednarodne strokovne zveze, povdarja v daljšem članku pomen ženevskih sklepov, ki so se uveljavili 18. novembra 1935 proti napadalki v italijansko-abesinski vojni.

Dne 11. novembra 1918 je bil uvod v veliki obračun. Ta dan ob podpisu mirovne pogodbe so padale goreče besede za mir in prokletstvo vojne, ki je prekrizala vso Evropo na vseh frontah z bojnimi okopi.

Vojno je bilo treba onemogočiti, za vedno odpraviti in sicer na ta način, da noben napadalec ne ostane nekaznovan, ki bi se drznil zavijeti meč proti svobodi drugega naroda. Prav je, da se v ta namen sklepajo pogodbe in po tej morali, ki edina more dvigniti življenje posameznikov in narodov k človeškemu dostojanstvu. Ta morala, ki je močnejša kakor volja medsebojnega uničevanja in iztrebljanja, edina more biti podlaga skupnosti narodov. Pogodba o miru pravi lepo, da bi bilo treba prevzeti v ta namen obveze. Obveze bi morale skleniti in se ravnati po njih vse države, vsi narodi.

Nahajamo se pred možnostjo nove svetovne vojne. To pa zato, ker so se ves čas po novembru 1918 kršili sklenjeni dogovori s tajno politiko za oblast, gazilo se je madnarodno pravo, pravico in čast.

Mesec november 1918 je zadnja prilika, da se zanemarjeno popravi. Spričo grozeče vojne nevarnosti so se države komaj odločile, da prevzamejo »sklenjene obveze«. Do podrobnosti so v Ženevi sklenili, kako je ravnati proti državi, ki je kršila ob-

veze, izhajajoče iz mirovne pogodbe z dne 18. novembra 1918 ter odredili, da stopijo sklepi v veljavo. Tu je prilika, da se preizkusijo v ognju napravljeni sklepi.

Delavski razred ni nikdar odklanjal del odgovornosti, ki jo je prevzel. Delavski razred je z vsemi svojimi silami podpiral Društvo narodov. V tem trenutku, v boju za mednarodni mir, je bilo delavstvo najagilnejše. Delavstvo je ukrenilo stroge ukrepe. Organizirano delavstvo ne mara, da bi se ga z gotovih strani proglašalo za »vojnega hujskača«. Z ozirom na stališče Društva narodov se sicer organizirano delavstvo ne vda za iluzijam, čeprav ga napadajo oni, ki sicer narod vsak dan zapeljujejo in smatrajo vojno za nekaj moralnega.

Delavstvo presoja prav dalekosežnost sankcij in njih posledice, zato poziva organizirane delavce v vseh deželnih centralah vsega sveta, da podpro akcijo za mir.

Organizirano delavstvo naj ne opusti nobene prilike, da ne bi pomagalo v tem boju proti vojni. Striktna izvedba sankcij pomeni konec vojne.

Društvo narodov v tem primeru rešuje svojo čast, moralo in mir. Vse je odvisno od tega, kako bodo države spoštovale madnarodne ukrepe. Vlade, ki so prevzele odgovornost za izvedbo sankcij, so prevzele to odgovornost pred vsem svetom. Če bi morala te odgovornosti odrekla, bi bil svet izročen nevarni tolpi najneodgovornejših in najbolj brezvestnih pustolovcev.

Italijanski kler za vojno proti Abesiniji

Italijanski škofje so izdali na svoje vernike okrožnice, v katerih jih pozivajo, da v teh težkih časih zvesto stojijo na strani domovine in naj za njeno zmagajo doprinesejo na njen

žrtvenik blago in kri. Ostro tudi obsojajo države, ki so se priključile sankcijam, in ki na ta način otežujejo Italiji, da bi prinesla Abesincem krščansko kulturo.

Napredek strokovnih organizacij v Angliji

Po poročilu Zveze angleških delavskih strokovnih organizacij na kongresu meseca septembra tega leta, je članstvo angleških strokovnih organizacij naraslo za 100.000 članov. Na kongresu je bilo zastopanih 3.888.810 članov organizacij.

Po izkazih ministrstva dela pa je

razvidno, da je število članstva naraslo od lanskega leta za 180.000 (4 odstotke), tako, da štejejo strokovne organizacije v Angliji 4.567.000 članov. Zveza transportnih delavcev ima 750.000 članov, kovinarji nad 500.000, tekstilci, državni in občinski nameščenci ter železničarji po ca. 400.000.

Dr. Živko Topalović:

Pred obnovo političnega gibanja

Važno je danes razpravljati edino o tem, kaj se danes more in kaj je storiti treba. Važno je doseči soglasnost v precejevanju današnje situacije po svetu in pri nas v državi s stališča interesov in potreb delavskega razreda.

Nadejamo se, da o tem ne more biti spora, da se je v današnjih časih po možnosti treba boriti za mir med narodi, za notranjo svobodo vsakega naroda in za organizacijo svetovnega miru na podlagi enakosti in spoštovanja notranje svobode in neodvisnosti vsakega naroda.

Borba torej za mir in za demokracijo je borba, ki je tudi naša naloga.

Ce smo v tem složni, potem je to jako važen korak naprej, ki omogoča jako široko politično skupnost.

Jako važno sporno vprašanje med nami je pomen politične demokracije. Veliko število sodrugov je bilo nekdanjega mnenja, da je politična demokracija buržujska utopija, da državljanska enakost ne pomeni nič, da je vzemanje za ideje svobode in enakosti, pravica tiska in organiziranja itd. samo iluzija, ki se v meščanski družbi ne da uresničiti.

Demokracija pomeni sodelovanje naroda v državni upravi. Narod, v grščini demos, se smatra kot skupnost popolnoma enakopravnih državljanov, ki skupaj rešavajo, ali volijo svoje zastopnike za reševanje vseh javnih poslov. Taka družbena uprava, ki izhaja iz narodovega zaupanja, se imenuje demokracija, vladavina naroda. Naravno, če državljani gospodarsko med seboj niso enaki, če so eni gospodarsko odvisni od drugih, če so nekateri bolj izobraženi, drugi manj izobraženi, potem ima ta demokratski sistem težkoče v svojem poslovanju. V razredni družbi, ki ima več razredov, monopol bogatstva, organiziranja in znanja, se demokracija čisto kvari v škodo nižjih družabnih plasti. Toda kljub tem težkočam se delavstvo more organizirati samo v demokratskem sistemu in s svojimi organizacijami odvrnati škodo, ki se mu gode zaradi monopola bogastva in znanja. Delavstvo s svojimi organizacijami zmanjšuje gospodarsko odvisnost nižjih slojev, ustvarja svoj nauk, pobija duhovni monopol višjih razredov. Torej: borba za demokracijo, za enakopravnost je borba za edino pot, po kateri je mogoče priti do delavskega gibanja in s tem tudi k napredku in varstvu delavcev. Nesmiselno je trditi, da to velja za vse čase, zlasti za čase naglih prevratov, v katerih dolga posvetovanja in ugibanja pomenijo samo izgubo dragocenega in nepovrnjivega časa, dočim je nujna odločna akcija. To so časi vojn in revolucij. Ali izven teh dob nizki družabni sloji ne morejo nidar biti zaščiteni, ne izobraževani, ne dvigani brez svoje lastnega aktiviziranja potom demokracije, brez sodelovanja širokih množic pri sklepanju glede javnih poslov.

Naučili smo se nedvomno vsi iz izkušenj v minulih petnajstih letih, da cenimo pomen demokracije ter da se z druge strani ne varamo z vero o nje absolutnosti za vse čase. Ta izkušnja nam je dragocena. To je del one splošne sinteze, onega spajanja pojmovanj in karakteristika današnje dobe, ki odgovarja življenjski izkušnji kakor tudi stvarnim potrebam

ljudskih množic. Borba za svetovni mir in borba za povratak k državljan-ski enakopravnosti in svobodi, to je široka osnova, na kateri se dajo ustanovljati zdrava politična gibanja v naši državi in tudi edino zdravo delavsko gibanje.

To notranjo svobodo potrebujemo mi kot žejni vode, da si zgradimo tako strokovno kakor kulturno in politično gibanje. Brez takega gibanja so vse ideje o bodočih borbah in bodoči družbi mrtva črka na papirju. Naš neposredni cilj ni in ne more biti ne osvojitve oblasti in ne nagla izprememba družabnega sistema. Naš neposredni cilj **more biti samo ustvarjanje močnega socialističnega gibanja**, ki si šele samo more postaviti neke višje bodoče naloge. In da se to gibanje ustvari, moramo imeti najprej osnovne državljanske svoboščine in pravice, do katerih se more priti samo z borbami za demokratično ure-ditev države. Zato, če soglašate v tej osnovni stvari, je ustvarjena v resnici nova baza za zdravo delavsko gibanje. Nihče več ne govori, kakor pred gotovim časom, s posmehom o demokraciji in borbi za državljansko enakopravnost. Taka je naša velika življenjska izkušnja. Ta nam bo tudi znatno olajšala delo za pripravljanje boljše bodočnosti. (Konec.)

O enotnosti angleškega delavstva pri volitvah

Nekaj podrobnosti o razmerju delavskih glasov pri parlamentarnih volitvah v Angliji

Ker nekateri listi neobjektivno poročajo o volilnem rezultatu v Angliji, zlasti o številnem razmerju de-

lavskih glasov, moramo radi objektivnosti povedati to-le:

	Glasov		Mandatov	
	1935	1931	1935	1931
Delavska stranka	8,335.260	6,648.023	155	59
Neodvisna delavska stranka	139.517	—	4	3
Komunisti	27.117	50.622	—	1

L. 1931 je torej Delavska stranka dobila skupno z Neodvisno delavsko stranko 6,648.023 glasov, letos pa sama zase 8,335.260. — Komunisti so l. 1929 postavili 26 kandidatov (od skupnega števila 615) in so dobili 74.824 glasov. L. 1931 so postavili 25 kandidatov in dosegli 50.622 glasov. Dvakrat zaporedoma je izgubilo 21 njihovih kandidatov kandidacijsko kavcijo po 150 funtov šterlingov (1 funt 245 Din), v korist državni blagajni za kritje volilnih stroškov, ker nobeden izmed njih ni dosegel ene osminke v dotičnem volilnem okraju oddanih glasov. Letos je vodja komunistov Pollith v Rhondda (East) v bo-

ju proti kandidatu delavske stranke H. Mainwaringu podlegel s 13.655 proti 22.088 glasovom. Drugi komunistični kandidat W. Gallacher v West Fife pa je bil izvoljen s 13.462 glasovi proti kandidatu delavske stranke W. Adamsonu, ki je dobil 12.869 glasov in konservativec C. Milne 9.667. Komunisti so postavili svoja kandidata kot protikandidata delavski stranki, proti meščanskim strankam niso postavili nobenih kandidatov.

Tako izgleda parola enotne fronte v Angliji. Zdaj razumemo, zakaj je nek »tudi delavski list« hotel svojim čitateljem to zamolčati.

Delegatski zbor Pokojninskega zavoda

Za samoupravo zavarovanja.

Minister za socialno politiko je s svojim odlokom z dne 12. septembra razpustil upravni odbor PZ ter imenoval komisarija v osebni g. dr. Milavca. Po statutu mora sklicati komisar v slučaju razpusta vsakokratni minister za socialno politiko za dobo 5 let. Odpoleditci ga pa more pred potekom 5 letne dobe le, če ga nadomesti s komisarijem, zato mora v takem slučaju razpustiti tudi celoten upravni odbor.

Razpust upravnega odbora je bil povzročen edino zato, da se izmenja predsednik, katerega imenuje po statutu vsakokratni minister za socialno politiko za dobo 5 let. Odpoleditci ga pa more pred potekom 5 letne dobe le, če ga nadomesti s komisarijem, zato mora v takem slučaju razpustiti tudi celoten upravni odbor.

Dokler je določba statuta in zakona taka, da imenuje predsednika zavoda minister za socialno politiko, je seveda jasno, da imenuje vsakokratni minister take osebe v to funkcijo, ki uživajo njegovo zaupanje. Če naj stvarno ocenimo osebe bivšega predsednika dr. Baltiča in sedanega dr. Milavca, moramo priznati, da izmenjava ni slaba, ker dr. Baltič niti po svoji prejšnji službi niti po osebnih vrlinah ni bil primerna oseba za to mesto. Dr. Milavec, ki ga poznamo že iz njegovega delovanja v drugih socialnih ustanovah, svojoja prednika zlasti v socialni kulturi daleč prekaša.

Toda nam tukaj ne gre za osebe, temveč za sam princip. To ponovno razpuščanje upravnega odbora in imenovanje komisarijev je napravilo zavodu že toliko moralne škodo, da bodo morali tisti, ki so najbolj prizadeti — bodoči in sedanji rentniki — vzeti stvar v resen pretres. Popolnoma pravilno povdarja izjava, ki jo je v imenu kluba S. P. N. J. prečital na občnem zboru PZ s. Gol-majer, da zanaša ta postopek v vrste privatnih nameščencev globok nemir glede usode one institucije, ki jim nudi edino garancijo, da bodo v svoji starostni onemoglosti uživali penzijo in živeli človeka dostojno življenje.

Popolnoma se priključujemo tej izjavi, ki napoveduje, da se bo članstvo tega kluba in te organizacije po vseh svojih močeh zavezalo, da se ob priliki razširitve pokojninskega zavarovanja na celo državo, novelira zakon tako, da se bo tudi predsednik, ne samo upravni odbor v bodoče izvolil na delegatskem zborovanju.

Na splošno pa moramo reči, da je prišel skrajni čas, da se ta velepomembni zavod čim prej reši iz tokov dnevne politike in da se napravi v njem vzdušje mirne in stvarne socialno politične ekonomike. V tem pravcu napovedano energično akcijo delegacije SPNJ z zadoščenjem pozdravljamo in izjavljamo našo popolno solidarnost in podporo. Uverjeni smo, da se bodo pri tej akciji znašli vsi, ne glede na politično naziranje, ki žele vrniti zavod onim, ki jim je namenjen.

Teh je mnogo in če bodo skupno nastopali, bodo tudi zmagali.

Vojna v Afriki

Abesinska vojska je dosegla v zadnjem času več uspehov. Ras Sejmome čete napadajo Italijane iz o-zadja, to je, ovirajo preskrbo italijanske vojske z živili in vojnim materijalom. Abesinci so na južnem bojišču na ta način uničili 24 tankov in zaplenili mnogo drugih stvari. Napadajo namreč tanke odzadaj. Razstrele bencinsko posodo ter zažgo bencin. Posadko nato postrele. Vršila se je tudi manjša bitka ob reki Takaze.

Abesinci so na južnem somalijskem bojišču dosegli več zmag. Zavezeli so zopet kraj Vale in Anale, južno od Sasabana.

Utiš imamo, da so Italijani zaprepaščeni nad malenkostnimi uspehi in težkočami vojevanja. Zato poročajo, da ne prično napovedano ofenzive, ker je posest zasedenega ozemlja prenesigurno.

Te dni so Italijani obdolžili Abesince, da streljajo z dum-dum kroglijami. (Te krogle so narezane in ni-

majo okroglih konic kakor navadne.) Abesinci trdijo, da te vesti niso resnične, pač pa Italijani obmetavajo z bombami taborišča žen in otrok.

Po vsej verjetnosti ostanejo Abesinci pri gverilski vojni. Za hrbet Abesincem pa nameravajo priti tudi Italijani pri Džidžigi, kjer pa dobivajo Abesinci ojačanje.

Pogajanja za sporazum se sicer vrše intenzivno, čeprav trdi Mussolini, da ne more odnehati ter napoveduje vojno svojim nasprotnikom, če bi se sankcije dne 1. decembra, kakor je določeno, še poostrele.

V merodajnih političnih krogih že govore o odgoditvi poostrejitve sankcij, kar bi pomenilo, da med računi Anglije, Francije in Italije glede Abesinije ni več velikih razlik.

Odločno abesinska vlada tudi preključuje vest, da bi se bili vsi ogađenski poglavarji podali italijanski vojski. To se je zgodilo samo v zasedenem ozemlju, kjer ni drugega izhoda.

Dajte Avstrijo — Avstrijcem!

Avstrija ne sme biti kolonija

Belgijsko socialistično glasilo »Le Peuple« razmotriva položaj v srednji Evropi. Avstrija je namreč iskala plačilne olajšave za svoje obveznosti v Londonu. Anglija zahteva ni ugodila, najbrže, ker se je Avstrija izrekla proti sankcijam proti Italiji.

Navedeni list pravi, da je Avstrija kovanec v rokah Mussolinija, ki jo lahko ob vsaki priliki prepusti Hitlerju, če mu ta da druge koncesije. Vsekakor je Avstrija, če ima vpliv nanjo Nemčija ali Italija, vez med obema najnevarnejšima diktaturama...

V tem kotu sveta bo zopet varnost in mir, če se vrne Avstrijo zopet Avstrijcem, to je, če se avstrijskemu narodu da pravica, da svoj režim brez bojazni pred tujimi bajeoneti in gumijevkami svobodno voli.

Nevarnost se je še povečala s tem, ker si je aristokrat knez Star-hemberg osvojil politični vpliv.

Kaj pravi čehoslovski notranji minister?

Vlada ne trpi draginje

V svojem ekspezu je čehoslovski notranji minister dr. Černý govoril o draginskih razmerah. Navajal je pregled življenjskih razmer, preskrbo z živili ter cene. Ob koncu svojega poročila je izjavil, da bo vlada vedno skrbela za to, da bo na konzumentskem trgu vedno blago po takih cenah, ki so vsaj relativno primerne socialnemu položaju konsumentov.

Francija in Nemčija

Nemčija se boji francoskoruskega pakta. Zato je Hitler sprejel v avdijenco francoskega poslanika Franca Ponceta. To je po sporu prvi direktni razgovor med Francijo in Nemčijo. Za pogajanja se pa interesira tudi Anglija, ker se bodo vršili razgovori še v drugih stvareh med zastopniki vseh treh držav.

All si že poravnal naročnino? Ako še ne, stori takoj svojo dolžnost!

Jetnike zastrupljajo?

Praški »Sozialdemokrat« poroča o dveh obsodbah zaradi špionaže v Nemčiji na večletno ječo. Ko pa je šlo za zameno dveh špirov med Nemčijo in Čehoslovaško (češka državljana stotnik Kirinovič in ing. Zurovec), sta Čeha obolela ob sumljivih simptomih. Zurovec je že umrl, dočim utegne Kirinovič težko okrevati.

Pri obeh so zdravniki ugotovili, da sta v nemškem zaporu dobila injekcije neznane snovi, ki je povzročila njiju letargijo, kakor pri »požigalcu« parlamenta Van der Lubbeju.

V francoskem parlamentu, ki se bo sestal te dni, bo najbrže hudo završalo. Levičarska »narodna fronta« zahteva razpust vseh fašističnih borbenih organizacij, predvsem »Ognjenih križarjev«, ki postajajo francoski demokraciji od dne do dne bolj nevarni. Laval pa pristaja samo na razorožitev teh organizacij, ne pa tudi na razpust. Da pa taka napovedana razorožitev nima velikega pomena in še manj uspeha, smo videli dovolj jasno v Nemčiji in v Avstriji. Zato se z napetostjo pričakuje dogodkov prihodnjih dni, ki znajo prinesiti padec Lavalove vlade.

B. Traven, Bombaž

I. Knjiga

Prevala Talpa 33

»Imaš prav, Gonzalo,« sem rekel, »tudi jaz bi potreboval prav štirideset pez, da bi si vsaj najpotrebnejše nakupil.«

»Veš kaj?« je rekel nato Gonzalo. »Igrajmo za denar. Nihče izmed nas ne more z nekaj groši nič pametnega napraviti. Če dobiš moj denar ali pa jaz tvojega, potem sem vsaj jaz ali ti nekaj, tako, kakor je sedaj, pa sva oba berača. Teh nekaj grošev takoj zapiješ že iz same jeze, da si zastonj garal.«

»Gonzalova misel ni bila slaba,« je Antonio nadaljeval. »Tudi jaz bi svoj denar takoj zapil. Če začneš pokušati prekleto tequilo, potem ne nehaš prej, dokler ne zapraviš poslednjega centava. In potem kar naprej: pijan, trezen, pijan, trezen, pijan kar naprej, dokler ne zapraviš vsega. In češar si sam ne poženeš po grlu, to ti požro sopivci, razen tega te še krčmar nagoljufa, kar ti še ostane, pa ti drugi pokradejo iz žepa. Saj poznate to, Gale?«

Da bi tega ne poznal! Da bi ne poznal tequile, ki ti žge grlo, da se po vsakem kozarcu ves treses in da moraš hitro požreti nekoliko vkuhanih fižo-

lov, ki ti jih prebrisani krčmar postavi predte, da jih nabodeš na paličico, kajti samo tako se iznebiš okusa po petroleju. Toda človek pije ko nor kar naprej, kakor bi bil zacopran ali kakor bi bilo vse skupaj čarobna pijača, ki jo moraš iz kateregakoli vzroka pogrnati po grlu, ne da se je dotakneš z jezikom. In ko končno meniš, da ti je dovolj, ne čutiš ne možganov, ne telesa, ne krvi. Sploh — nehaš bivati. Zavest življenja ti docela ugasne. Vse je izginilo. Skrbi, trpljenje, jeza, srd. Ostane samo popolni nič. Svet in jaz — naju ni več. Niti megla ne ostane.

Antonio je zrl nekaj časa zamišljeno predse, kakor bi brskal po svojih spominih. Nato je iznova povzel: »Nismo imeli ne kart in ne kock. Potem sva vlekla za vžigalice. Toda stavljena peza je zmeraj menjala lastnika. Več kakor pet pez na ta način ni bilo moči priigrati. Nato sva igrala glavo in ščit. Čudno, izmenoma sva dobila in izgubila zopet samo nekaj pez. Tudi Sam je igral z nama in tudi on ni veliko priigrati niti izgubil.

Medtem se je znočilo. Morda je bilo deset, morda enajst.

Tedaj se je Gonzalo ujezil in je klel kakor divjak, češ, da ima dovolj te otroške igre, končno hoče vedeti, kako bo z njim jutri.

»Veš morda kaj drugega predlagati?« sem mu rekel.

»Ne!« je odvrnil. »Prav to me tako jezi. Tu se obnašamo kakor otroci, ne da bi prišli do kakega konca. Zmeraj sem in zmeraj tja. Človek bi zblaznel!«

Ko je potem nekaj časa čepel ob ognju in buljil vanj, si zvijal cigareto za cigareto ter jih metal v ogenj, ko si jih je komaj prižgal, je nenadoma poskočil in rekel: »Že vem, kaj bomo napravili. Priredimo azteški dvoboj za vso vsoto.«

»Azteški dvoboj?« sem vprašal. »Kaj pa je to?«

Gonzalo je bil po rodu Aztek. Bil je iz Hueheutoci in njegovi predniki so bili nekoč caciques. To je nekaj podobnega kakor vojskovodje in poglavarji. Spomin na take plemiške rodbine se ohrani na deželi po ustnem izročilu, in sicer tako trdno, da se le redko zgodi pomota.

»Kaj ne veš, kaj je azteški dvoboj?« je Gonzalo začuden dejal.

»Ne,« sem odgovoril, »kako neki? Mi smo vendar španskega rodu, čeprav smo po očetih in materah že več ko sto let tu. Toda o azteškem dvoboju še nisem nikoli nič slišal.«

(Dalje prihodnjič.)

